

Remissvar: Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning (SOU 2017:38)

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Forte, har erhållit ovan rubricerade remiss för yttrande.

Välfärdsutredningen har haft i uppdrag att föreslå ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster. Utredningens syfte anges vara att säkerställa att offentliga medel används till den verksamhet de är avsedda för och att eventuella överskott som huvudregel ska återföras till den verksamhet där de uppstår. Utredningen ska föreslå hur offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster kan utformas så att den säkrar likvärdighet, kvalitet, samhällsekonomisk effektivitet, behovsstyrning och öppenhet.

Utöver huvuduppdraget har utredningen följande uppdrag:

- att analysera och se över de regelverk (upphandlingsregler samt lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV)) som i dag används när privata aktörer anlitas för att utföra välfärdstjänster. Översynen syftar bl.a. till att lämna förslag om hur regelverken kan förenklas och göras mer flexibla och hur de kan ändras för att förbättra förutsättningarna för idéburna aktörer.
- att utreda om kapitalförsörjningsproblem utgör ett inträdes- eller tillväxthinder för idéburna aktörer.
- att analysera frågor som berör öppenhet och insyn när det gäller hur offentliga medel används, prövning av de privata aktörernas ägare och ledning samt tillfälliga boenden för asylsökanden.

Utredningen har utifrån det givna uppdraget i ett tidigare delbetänkande ”Ordning och reda i välfärden” redovisat ett antal förslag för att huvuduppdraget skulle kunna genomföras.

- förslag om tillstånd för att motta offentliga medel inkl. reglering av verksamheternas ekonomiska villkor,
- förslag om ägarprövning av privata aktörer,
- förslag om förändrad upphandlingslagstiftning och ny lag om valfrihetssystem.

Forte betonade i sitt remissvar på delbetänkandet svårigheten att bedöma om likvärdighet, kvalitet, samhällsekonomisk effektivitet, behovsstyrning och öppenhet säkrades genom de förslag som utredningen presenterade. De förändringar som föreslogs var omfattande och hade stor påverkan på den privata välfärdstjänstesektorn.

I utredningens slutbetänkande ”Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning” behandlas återstående frågor från regeringens direktiv och tilläggsdirektiv. Det rör framför allt hur bättre kvalitetskrav och system för uppföljning kan utformas för välfärdstjänster. Utredningen har tolkat direktiven som att uppdraget främst gäller hur

bättre kvalitetskrav kan utformas när kommuner och landsting lämnar över verksamhet som de är huvudmän för till privata aktörer samt hur staten kan bidra till kvalitetsutveckling inom ramen för de statliga tillsynsmyndigheternas uppdrag.

Förslag redovisas avseende:

- bestämmelser om införande av tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet för privata vårdgivare i patientsäkerhetslagen, socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade
- tillsynsmyndigheternas befogenheter
- förbättrade förutsättningar att följa insatser inom socialtjänsten
- förbättrade förutsättningar att följa offentliga medel
- förbättrade möjligheter att följa idéburna aktörer
- uppdrag till Upphandlingsmyndigheten att förstärka arbetet med vägledning och annat stöd på välfärdsområdet
- uppdrag till Statskontoret att följa upp huvudmännens uppföljning och kontroll av privata utförare i välfärden.

Det kan vara svårt att bedöma de enskilda förslagens konsekvenser för berörda privata företag, huvudmän, brukare och myndigheter. Forte avstår därför från att ge detaljerade synpunkter på utredningens förslag.

Forte ser dock behovet av att tydliga kvalitetskrav bör utformas för utförare av offentligt finansierade välfärdstjänster, oavsett om tjänsterna utförs i offentlig eller privat regi. I samband med upphandling och utformning av avtal med utförare av välfärdstjänster måste kvalitetsaspekterna betonas. Kvalitetskrav som ska vara möjliga att följa upp på ett likvärdigt sätt oavsett driftsform.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Ethel Forsberg efter föredragning av stabschef Olle Sköld.

Ethel Forsberg

Generaldirektör